

Nieuwsbrief KOKW

September 2023: nieuwsbrief 3 van 2023

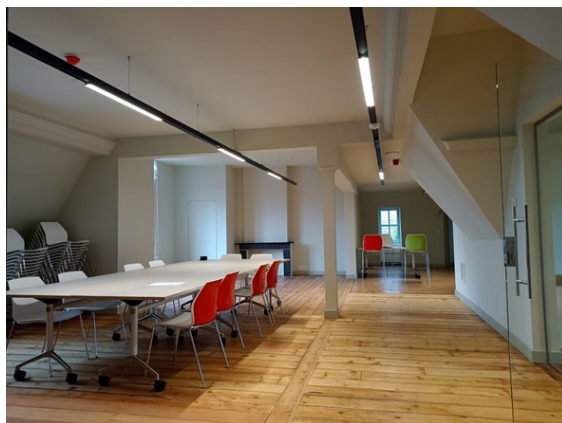
In dit nummer op pagina:

- 1 Voorwoord
- 2 Kringnieuws
- 7 Varia
- 12 Kalender

OPROEP

Ontvangt u nog een papieren versie van deze nieuwsbrief?

Graag hadden wij uw e-mailadres ontvangen op info@kokw.be, zodat u voortaan deze nieuwsbrief digitaal kan ontvangen. Bedankt hiervoor.

Voorwoord

Beste KOKW-leden

De vakantie loopt ten einde, en dat betekent dat het werkjaar zich weer op gang trekt. En zoals jullie weten, werken de bestuursleden op twee niveaus.

Enerzijds proberen wij een klassieke ledenwerking op het getouw te zetten. In het KOKW-geval vinden we dan lezingen, boekvoorstellingen, ledenreizen, bezoeken en openingen van diverse tentoonstellingen terug in het jaarprogramma. We vinden dit aspect erg belangrijk. Een KOKW-lidmaatschap getuigt van interesse en engagement. Het is veel meer dan gewoon een abonnement op de 'Annalen'.

Anderzijds zijn we volop aan het werken in het Huis Janssens, zodat we onze basiswerking als Kring (ruimte voor vorsers en archiefwerking) EINDELIJK terug kunnen opnemen.

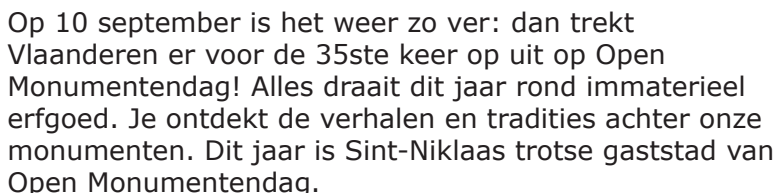
Ik zeg graag EINDELIJK, want geef toe, ons geduld werd erg op de proef gesteld. Toch heeft het bestuur deze tocht door de woestijn waardig gedragen. Het waren soms frustrerende en vermoeiende maanden, maar de volhouder wint.

In ieder geval, de komende maanden zal het Huis Janssens volop in de belangstelling staan. Spring zeker eens binnen tijdens de Open Monumentendag, of de effectieve opening later op het jaar.

Namens de KOKW zijn jullie allen hartelijk welkom,

Chris De Beer – Voorzitter KOKW

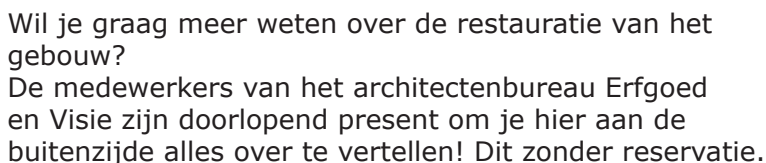
**PREVIEW HUIS JANSSENS NA MUSEALE
INVULLING – NOCTURNE OP ZATERDAG
9 SEPTEMBER VAN 19 TOT 22U. – OOK TE
BEZOEKEN OP OPEN MONUMENTENDAG OP
ZONDAG 10 SEPTEMBER TUSSEN 10 EN 18U.**

De imposante gevel van Huis Janssens domineert vandaag nog steeds de Zamastraat en doet dromen van een rijk verleden. Het nieuwe curiositeitenmuseum in dit prachtige gebouw kreeg de gepaste naam Curiosum - een huis vol herinnering. Op Open Monumentendag krijg je een preview van de gloednieuwe museale invulling die een mooie prelude vormt op een nieuw hoofdstuk in de geschiedenis van het huis. Met een sterke scenografie die de architectuur van het huis respecteert, heldere en toegankelijke geschiedschrijving en welgemikte multimediale producties wordt de geest van Huis Janssens in de 21ste eeuw getild.

Reserveer zeker een tijdsblok zodat je samen met een gids de benedenverdieping van Huis Janssens kan ontdekken via de website: <https://www.museasintniklaas.be/plan-iouw-bezoek/tickets>

Kan je zondag niet langskomen? We voorzien nog een preview tijdens de nocturne op zaterdag 9 september van 19u tot 22u. Reserveer zeker een tijdsslot via de website.

In het Mercatorpark is er zowel zaterdagavond als zondag een tijdelijke bar, waar je kan genieten van een fris drankje onder het genot van een streep live muziek.

Hierna sluit het Huis Janssens weer even de deuren. Op zaterdag 28 oktober zal de museale invulling volledig klaar zijn en open gaan voor alle bezoekers.

Meer info over de Open Monumentendag in Sint-Niklaas:
<https://www.ontdeksintniklaas.be/nl/open-monumentendag-2023>

**COLLOQUIUM 'DE BOERENKRIJG IN
CONTEXT' – ZATERDAG 7 OKTOBER
2023, 9.30-17U. IN ONZE-LIEVE-VROUW-
PRESENTATIE, SPOORWEGLAAN 100 TE
SINT-NIKLAAS**

Wij nodigen u vriendelijk uit om deel te nemen aan het colloquium 'De Boerenkrijg in context' op zaterdag 7 oktober 2023. Het Davidsfonds organiseert aan de vooravond van de herdenkingsperiode (12 oktober - 5 december 2023) een historisch colloquium om de Boerenkrijg te kaderen in de internationale context. De organisatie is in handen van Davidsfonds Waasland, de Koninklijke Oudheidkundige Kring Waasland en de Erfgoedcel Waasland, in samenwerking met Davidsfonds Nationaal.

Programma

- 9.30u. Onthaal
- 10.00u. Verwelkoming door Peter de Wilde, nationaal voorzitter Davidsfonds
- 10.10u. Inleiding door Peter Laroy, dagvoorzitter en directeur Liberas (Liberaal Archief)
- 10.20u. Internationale diplomatieke context (1798-1799) van de Boerenkrijg door Frederik Dhondt, Vrije Universiteit Brussel
- 10.40u. Boerenkrijg en Vendée: eenzelfde strijd? door Fred Stevens, KU Leuven
- 11.20u. Landelijke opstanden in de 18de eeuw (1710-1790) door Wouter Ryckbosch, Vrije Universiteit Brussel
- 11.40u. Hadden de brigands een ideologie? door Frank Judo, historicus
- 12.00u. Omwentelingen en krijgsgeweld in de Bataafse Republiek rond 1798 door Raymond Kubben, publiekrechtshistoricus / (Nederlandse) Onderwijsraad en Raad voor Cultuur
- 12.30u. Middagpauze
- 14.00u. De Ierse Opstand en de Boerenkrijg vanuit comparatief oogpunt door Kas Swerts, ADVN-archief voor nationale bewegingen en NISE (Antwerpen)
- 14.20u. De rol van het Davidsfonds in de herdenkingscultuur van de Boerenkrijg door Joris Colla, KADOC - KU Leuven
- 14.40u. Cornelius Martinus Spanoghe (1758-1829), een Wase polemist door Tom Verschaffel, KU Leuven en KULAK
- 15.00u. Dagconclusies door Brecht Deseure, Koninklijke Bibliotheek (Brussel) en Université Libre de Bruxelles (ULB)
- 15.20u. Afsluiting door Lieven Dehandschutter, burgemeester van Sint-Niklaas
- 15.30-17.00u. Receptie

Praktische info

Colloquium 'De Boerenkrijg in context': zaterdag 7 oktober 2023 9.30u-17.00u.

Locatie: Secundaire school Onze-Lieve-Vrouw-
Presentatie, Spoorweglaan 100 te 9100 Sint-Niklaas
Toegangsprijs (inclusief lunch): Davidsfonds- en KOKW-
leden: 25 euro, anderen: 30 euro.

Om in te schrijven en/of uw interesse te melden voor het boek dat na het colloquium zal verschijnen, klik hier https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSe7jpplQHxPYDh4T0r07uQvi1RKwhCmhlNh2_Fd3q4zHelmAQ/viewform

Parkeergelegenheid op de schoolparking of bij SVK (Westerplein)

Openbaar vervoer: het station van Sint-Niklaas bevindt zich op 10 minuten wandelafstand van de locatie

Voor verdere inlichtingen, contacteer dhr. Chris De Beer, chris.debeer@just.fgov.be

**VOORSTELLING ANNALEN 2023 (DEEL 126)
– ZONDAG 22 OKTOBER 2023 OM 10.30U.
IN DE KERK O.L.V. ONBEVLEKT ONTVANGEN
TE KLEIN-SINAAI, KOEBRUGSTRAAT 2 TE
KLEIN-SINAAI (STEKENE)**

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas nodigt u uit op de voorstelling van de Annalen (deel 126 – 2023), die doorgaat op zondag 22 oktober 2023 om 10.30u. in de kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen te Klein-Sinaai, Koebrugstraat 2 te Klein-Sinaai (Stekene).

De gelegenheidstoespraken worden gehouden door Tony De Wilde, voorzitter van het Genootschap van Boudelo, en Emmanuel Gerard, voorzitter van de expertencommissie van de Vlaamse canon. Aansluitend zullen enkele lokale heemkundigen een rondleiding geven in de kerk. Gelieve in te schrijven via info@kokw.be.

INHOUD ANNALEN DEEL 126 (2023)

Verslag over de werking van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas tijdens het jaar 2022

Steunende en beschermleden 2022

FRANÇOIS VAN GEHUCHTEN, Enkele beschouwingen naar aanleiding van vier decennia bedrijvigheid als historicus

HERBERT SMITZ, De Moervaartdepressie
Waterbouwkundig - Historisch – Cartografisch
onderzoek: tijdslijn evolutie van de waterlopen in de Moervaartvallei.

ERIK BIELEN, Overzicht en bespreking van het vooronderzoek voor de restauratie van het interieur van de Sint-Antoniuskerk te Sint-Niklaas

NICO VAN CAMPENHOUT, Een klein klooster in de Groote Oorlog. Het dagboek van de Lokerse clarissenzuster Louise de Bethune uit 1914 (en 1917/1918)

JEROEN BOEL M.M.V. NICO VAN CAMPENHOUT
Werner Heyndrickx (1909-1986), een Sint-Niklase
beeldhouwer
Albert Tersago (1947-2019), een Sint-Niklase
beeldhouwer

MARLEEN DE SMEDT, Bloemencorso's in Sint-Niklaas,
een korte geschiedenis

RONNY DE MULDER, Wie was Madam Pheip?

NICO VAN CAMPENHOUT, Broeder Aloïs, een monument
van de geschiedschrijving in en over het Land van Waas,
overleed een halve eeuw geleden

NATHALIE FERKET, Meer dan de muze Clio!?...
Vrouwelijke historici over lokale en regionale
geschiedschrijving

CHRIS DE BEER, Laudatio voor erepenningmeester
Frans De Bondt

ONTHULLING LINDEBOOM IN HAASDONK N.A.V. HERDENKING 225 JAAR BOERENKRIJG – ZONDAG 22 OKTOBER 2023, OM 14u., OP PARKING NAAST KERK TE HAASDONK

Het bestuur van de Koninklijke Oudheidkundige Kring
van het Land van Waas, Davidsfonds Beveren-Zuid
en de gemeente Beveren nodigen u uit op zondag
22 oktober 2023 om 14u. voor de inhuldiging van de
lindeboom op de parking naast de kerk in Haasdonk.

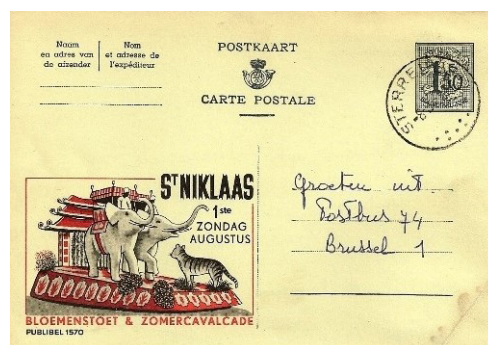
Deze 14de lindeboom wordt door de KOKW geschonken
aan de inwoners van Haasdonk n.a.v. de herdenking van
225 jaar Boerenkrijg.

Gelieve uw aanwezigheid tegen uiterlijk 18 oktober a.s.
te bevestigen via info@kokw.be.

OFFICIËLE INGEBRUIKNAME 'COLETA DE SCHIJVER-ZAAL'

Op 2 juni werd onze nieuwe vergaderzaal officieel in
gebruik genomen in aanwezigheid van de burgemeester,
de schepenen van Cultuur en de partners van de KOKW.
Deze zolderruimte van het Huis Janssens werd herdoopt
tot de "Coleta De Schrijver-zaal". Op deze manier krijgt
"de vrouw des huizes" terug een plaats in het Huis
Janssens.

Toen dit huis gebouwd werd 145 jaar geleden, was
er weinig aandacht voor de vrouw des huizes, en
wellicht zou ze een van de eerste zijn die daar mee
akkoord was. Ondanks het feit dat Alfons haar zelf
in zijn gedichten "mijn koningin" noemt, treedt zij
nooit op de voorgrond en wordt zij vooral omschreven
als de moeder van zijn kinderen. Maar door zijn vele
activiteiten in zijn bedrijf, in de politiek en in ontzettend
veel verenigingen, zal zij meer tijd in het huis

gespendeerd hebben dan hij.

Zij was de echtgenote van Alfons Janssens en ze runde het huishouden. Tussen haar 26ste en haar 41ste kreeg ze 11 kinderen. Ik veronderstel dan ook dat ze haar handen vol had met de dagelijkse gang van zaken.

Na het colloquium dat de KOKW organiseerde in het najaar over de rol van de vrouw in de geschiedenis, was het ook hier een kwestie van te proberen een klein tipje van her-story op te lichten. De veronderstellingen over Coleta De Schrijver zijn helaas groter dan de zekerheden.

Ze was een enig kind van Isidoor De Schrijver, ontvanger van de directe belastingen in Aalst, en van Maria Vander Heyden, dochter van de notaris van Aalst. Zij behoorde in ieder geval bij de gegoede, tot zeer gegoede klasse van toen. Bij het bezoek aan de Expo in Parijs in 1867, werd voor het toegangsticket een foto van de bezoeker gebruikt. Vandaar deze foto van de 21-jarige Coleta de Schrijver.

Er moet zeker nog uitgebreider onderzoek gedaan worden, maar de eerste stappen zijn gezet. Ze krijgt hier terug een plek.

Ook voor ons, de KOKW en onze partners, is dit een goeie plek: de plek waar gewerkt wordt zonder in de kijker te lopen, de plek waar we eraan herinnerd worden dat er soms meer is dan je op het eerste zicht ziet, dat er ruimte moet zijn om op ontdekking te gaan naar "his-or-her-story".

Dat deze (voorlopig) oudste foto van de Kring, nog zo een frisse uitstraling heeft en dat die nog altijd 6 jaar jonger is dan onze Kring, kan mij alleen maar een parallel doen trekken: de KOKW, oud, maar stralend.

Sandra Vancauwenberghe – Ondervoorzitter KOKW

BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIECENTRUM GESLOTEN OP ZATERDAGVOORMIDDAG VOOR ONBEPAALEN DUUR

Als gevolg van de laatste werken aan het Huis Janssens is de leeszaal voor onbepaalde duur gesloten. Tot onze spijt kunnen we gedurende deze periode geen bezoekers in de leeszaal ontvangen.

Gelieve voor dringende opzoeken/vragen een afspraak te maken via info@kokw.be. Dan wordt bekeken of wij u digitaal alsnog kunnen verder helpen. Alvast bedankt voor uw begrip.

SCHENKINGEN AAN DE K.O.K.W.

Heb je documenten, foto's, filmmateriaal of voorwerpen, waarvan je denkt dat die voor onze Oudheidkundige Kring of voor de inwoners van het Waasland interessant zijn of zelfs van onschatbare historische waarde? Heb je

zelf niet de ruimte of heb je zelf geen mogelijkheid om het bij te houden en wil je toch dat het bewaard blijft voor het nageslacht? Dan zijn wij steeds zeer dankbaar voor het vertrouwen dat in onze Kring gesteld wordt om dit in jouw plaats te doen.

Indien je een schenking wil doen, kan je ons contacteren via een bestuurslid of via info@kokw.be. We contacteren je dan zo snel mogelijk om concreet af te spreken.

Varia

TENTOONSTELLING 'ZELDZAAM & ONMISBAAR. TOPSTUKKEN UIT VLAAMSE COLLECTIES' - DINSDAG 31 OKTOBER 2023 TOT ZONDAG 25 FEBRUARI 2024 VAN 10 TOT 17U IN HET MAS

Michelangelo, Magritte, Francis Bacon, Ensor, Henry Moore en Rubens ... Het zijn maar enkele van de wereldberoemde namen die in het najaar 2023 in het MAS te zien zijn. De niet te missen expo 'Zeldzaam en onmisbaar' brengt een persoonlijke selectie van een kleine 100 werken uit de Vlaamse Topstukkenlijst. Kunstwerken, manuscripten en artefacten waarvoor bezoekers anders Vlaanderen moet doorkruisen zijn nu tijdelijk op één plek te bewonderen. Sommige stukken worden voor het eerst tentoongesteld. En dat alles ter ere van de 20ste verjaardag van het Vlaams Topstukkendecreet.

'Zeldzaam en Onmisbaar' is een absolute must-see die je meeneemt op een kunsthistorische wandeling langs verschillende parels uit Vlaamse collecties. Zo'n 35 grote en kleine musea, maar ook kerken, bibliotheken en particuliere verzamelaars geven de topstukken uit hun collectie tijdelijk in bruikleen. Stuk voor stuk zijn het werken die sinds 2003 zijn opgenomen in de Vlaamse Topstukkenlijst. Dat decreet zorgt ervoor dat topstukken die aan de criteria "zeldzaam en onmisbaar" voldoen, niet zomaar Vlaanderen mogen verlaten en dat ze zo goed mogelijk worden beschermd en bewaard.

De expo opent met een kleine klepper van formaat. De 13.000 jaar oude gegraveerde rolsteen uit Museum De Kolonie in Lommel is meteen het oudste object op de Topstukkenlijst. Volgens experts gaat het zelfs om het oudste voorwerp in Vlaanderen dat door een mens is versierd. Van daar start een leerrijke trip door de kunstgeschiedenis die je ook esthetisch zal verwonderen.

Middeleeuwse manuscripten, beroemde schilderijen van Hugo Van der Goes, Rubens, Jordaens, Ensor, Magritte en Bacon, beelden van Lucas Faydherbe en Henry Moore, een tekening van Michelangelo (de enige van Vlaanderen) maar ook kostbaar zilver, een aardglobe van Mercator (uit de collectie van de KOKW) en een zeldzaam meubel van Pierre Gole, de meubelmaker van de Franse koning Louis XIV, laten je niet onberoerd. Het

jongste werk van de tentoonstelling is 'Great American Nude #45' van Tom Wesselmann, uit de Amerikaanse Pop-Art van 1963.

Ook verschillende gerestaureerde werken staan in de schijnwerpers zoals het beeldhouwwerk 'Johannes rustend aan de borst van Jezus' van Meester Heinrich von Konstanz, de schilderijen 'De dood van Maria' van Hugo van der Goes, 'Judit' van Jan Massijs, 'De kunstkamer van Cornelis van der Geest' door Willem van Haecht en Rubens' zelfportret uit het huis van de meester zelf.

Wat waardevol is, moet beschermd worden. Dat is de logica van het Vlaamse Topstukkendecreet. Sinds het ontstaan van dit decreet in 2003 zijn een kleine 1.000 objecten en verzamelingen omwille van hun uitzonderlijke historische, cultuurhistorische, archeologische, wetenschappelijke of artistieke betekenis als topstuk erkend en beschermd.

Dat gebeurt na onderzoek en afweging: roerend cultureel erfgoed krijgt een status als topstuk, als het zeldzaam en onmisbaar wordt beschouwd. De Topstukkenraad ondersteunt de overheid bij het beschermen en restaureren van topstukken en adviseert over aankopen. Via het Topstukkendecreet versterkt de overheid immers publieke collecties door belangrijke topstukken aan te kopen.

Voordat het Topstukkendecreet bestond, zijn portretten van Jacob Jordaens van een eeuwenoude Vlaamse familie naar het Rijksmuseum in Amsterdam verhuisd en kon de Londense National Gallery in 2001 vier prachtige stilleven van Joachim Beuckelaer bemachtigen. Vandaag zouden deze stukken dankzij het Topstukkendecreet dus niet meer zo maar uit Vlaanderen kunnen vertrekken.

De Vlaamse overheid (Departement Cultuur, Jeugd en Media en Event Flanders) organiseren samen met het MAS deze tentoonstelling naar aanleiding van het 20-jarige bestaan van dit Topstukkendecreet. Het belooft een prestigieuze tentoonstelling te worden waarbij Vlaamse Topstukken van de hoogste kwaliteit geselecteerd zijn om op een unieke wijze samen getoond te worden.

Praktisch:

- 'Zeldzaam en onmisbaar. Topstukken uit Vlaamse collecties' is te zien vanaf 31 oktober 2023 tot en met 25 februari 2024, op de 3e verdieping van het MAS.
- Tickets en meer info: <https://mas.be/nl/zeldzaam-en-onmisbaar>

BOELWERFKRAAN BLIJFT STAAN. ZET ZE IN BEWEGING MET EEN GIFT

Doe een gift om de kraan mee te restaureren. Stort via de Herita-erfgoedrekening op rekeningnummer BE80 7330 5894 1977. Belangrijk: gebruik de mededeling GIFT 110-001-914.

De iconische Boelwerfkraan blijft beschermd als monument. Samen met jouw hulp wil de gemeente Temse ze restaureren als eerbetoon aan alle scheepsbouwers. De torenkraan is ooit besteld door Cockerill Yards (Hoboken) bij Machinefabriek Hensen (Rotterdam). De firma Nobels-Peelman (Sint-Niklaas) bouwde de kraan in 1957 volgens de plannen van Hensen. Na het faillissement van Cockerill Yards kwam de torenkraan in 1986 naar Temse, waar ze nog altijd waakt over de Schelde.

Wist je dat...

- de elektrische torenkraan nog de enige Hensenkraan in België is?
- de kraan beschermd is door zijn industrieel-archeologische en sociaal-culturele waarde?
- de kraan 48 meter hoog is?

Restauratiewerken nodig

Om deze bijzondere kraan te bewaren, zijn er dringende werken nodig:

- staalstructuur aanpakken
- het draaien van de kraan terug mogelijk maken
- de sokkel in gewapend beton herstellen
- schilderwerken

De restauratie kost enorm veel geld: we schatten ongeveer 1 miljoen euro. Een deel van de restauratiewerken wordt betaald met:

- een erfgoedpremie van ongeveer 300.000 euro van het Agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid
- projectsubsidies van Interwaas en de Maatschappij Linkerscheldeover van elk 150.000 euro
- een inbreng van Lokaal Bestuur Temse

Zet ze in beweging met een gift

Voor een deel van het restbedrag rekenen we op het engagement van inwoners en sympathisanten. Een kleine gift kan grote dingen in beweging zetten! Help jij ons de kraan te restaureren? De Boelwerfkraan behoort tot het collectief geheugen van Temse en omstreken: het is een monument van iedereen!

Breng jij ook een centje aan? Doe een gift doen om de kraan mee te restaureren. Stort via de Herita-erfgoedrekening op rekeningnummer BE80 7330 5894 1977. Belangrijk: gebruik de mededeling GIFT 110-001-914. Jouw donatie is fiscaal aftrekbaar vanaf 40 euro per jaar. Je ontvangt een fiscaal attest waarmee je via de belastingen 45% van je gift recupereert.

Wil je sponsoren als bedrijf?

Wij zijn nog volop op zoek naar sponsoring via private partners en de bedrijfswereld. Wil je het project

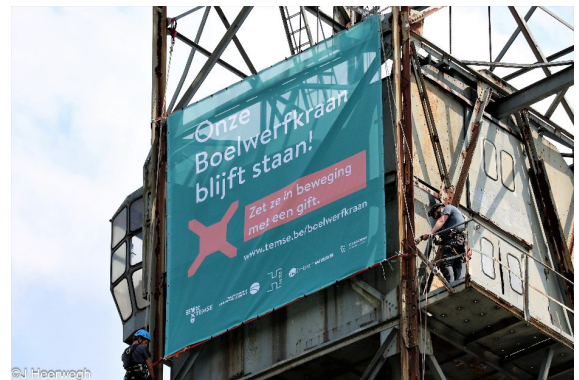
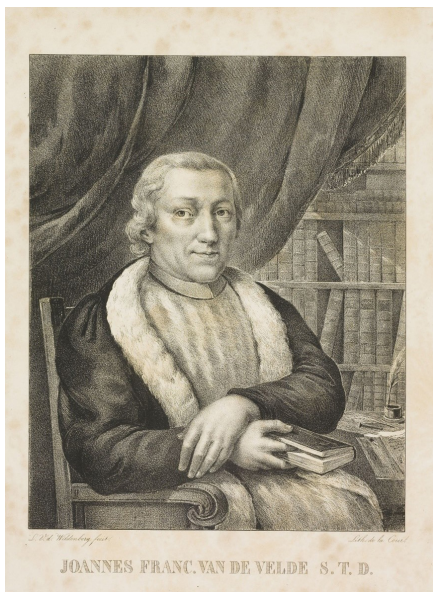

Foto Yoon Thoen

steunen of heb je vragen, contacteer dan info@temse.be.

Meer info via: <https://www.temse.be/boelwerfkraan> of <https://www.herita.be/nl/boelwerfkraan-temse>

TENTOONSTELLING 'OOGGETUIGE VAN EEN WOELIG TIJDPERK. EXIMIUS VAN DE VELDE (1743-1823) EN ZIJN BRIEFWISSELING' – 10 SEPTEMBER T/M 29 NOVEMBER 2023, ERFGOEDHUIS HOF TER WELLE, BEVEREN

Jan Frans van de Velde
(c) Universiteitsbibliotheek Leuven,
Bijzondere collecties, PA00098b

De kentering van de 18de naar de 19de eeuw is een periode van tumult, chaos en diepgaande maatschappelijke verandering: oorlog, revolutie, epidemies en hervormingen banen de weg naar een meer moderne samenleving. Beverenaar Jan Frans van de Velde, bijgenaamd Eximius (1743-1823), was een eersterangsgetuige van deze snel veranderende samenleving. Als hoogleraar in de theologie, polemist, rector en bibliothecaris van de Universiteit Leuven genoot Van de Velde een onmiskenbare autoriteit. Priesters, ambtsdragers maar ook notabelen zochten zijn advies en goedkeuring. Eximius' brieven worden voor het eerst aan het brede publiek gepresenteerd en geven een unieke inkijk in het dagelijkse leven te Beveren tijdens dit woelige tijdperk.

Erfgoedhuis Hof ter Welle, Anna Piersdreef 2 te Beveren van 10 september 2023 – 29 november 2023, iedere woensdag en zondag van 14 tot 17 uur.
Meer info: www.beveren.be/eximius

EEN NIEUW BOEK OVER DE HISTORISCHE WORTELS VAN HET (POLITIEKE) VLAAMS-NATIONALISME

Vanaf maandag 11 september is het boek "Van Frontbeweging naar Frontpartij. De beginjaren van het politieke Vlaams-nationalisme (1915-1923)" van Romain Vanlandschoot te koop. Deze historische monografie is een uitgave van Peristyle, dat instaat voor de publicaties van het ADVN – archief voor nationale bewegingen (Antwerpen). In het vooruitzicht van zijn 40ste verjaardag in maart 2024 gaat deze erfgoedinstelling met deze uitgave op zoek naar de historische wortels van de politieke beweging van waaruit zij destijds werd opgericht.

Het politieke Vlaams-nationalisme in het algemeen en de vorming van een zelfstandige Vlaams-nationalistische partij in het bijzonder zijn producten van de Eerste Wereldoorlog. Zowel in het bezette België, met het activisme als aan het IJzerfront, met de Frontbeweging kwam de Vlaamse beweging tussen 1914-1918 terecht in een versnelde transitie.

Hoewel de leider van het katholieke flamingantisme Frans Van Cauwelaert na de Wapenstilstand probeerde om dat door overleg te verhinderen, werd vanuit de Frontbeweging een zelfstandige politieke organisatie

opgericht, het Vlaamsche Front of de Frontpartij, die in november 1919 lijsten indiende bij de eerste naoorlogse parlementsverkiezingen en vijf verkozenen naar de Kamer stuurde. Na enige aarzeling nam deze politieke formatie in de vroege jaren 1920 de anti-Belgische erfenis over van het activisme, dat in de Grote Oorlog had gecollaboreerd met de Duitse bezetter. Hoewel nog niet direct duidelijk was wat dat precies zou inhouden, was (het streven naar) Vlaamse autonomie haar centrale programmapunt.

Ondertussen had de Frontpartij van bij de oprichting af te rekenen met interne spanningen tussen gelovigen en vrijzinnigen, radicalen en gematigden en plattelands- en stedelijke afdelingen. Tegelijk werd het Vlaamsche Front van bij de aanvang ondermijnd door een groep rond twee complotterende voormalige activisten, de katholieke priester Robrecht De Smet en de vrijzinnige leraar Jozué De Decker, die in 1922 het radicaal anti-Belgische weekblad Vlaanderen oprichtten. Onder deze druk implodeerde het Vlaamsche Front en versplinterde het vanaf het midden van de jaren 1920 in allerlei regionale, meestal katholieke Vlaams-nationalistische partijtjes. Alleen in Antwerpen, met heel wat vrijzinnige militanten, hield het oorspronkelijke project van de Frontpartij stand tot in de jaren 1930. Zowat alle struikelstenen van toen, zullen ook de latere Vlaams-nationalistische bewegingen en partijen parten spelen. Daardoor heeft dit boek, behalve historische, ook actuele relevantie.

Historicus Romain Vanlandschoot – biograaf van onder meer Cyriel Verschaeve, Albrecht Rodenbach en Hugo Verriest – reconstrueert deze geschiedenis aan de hand van archiefbronnen, eigentijdse kranten en tijdschriften en de bestaande wetenschappelijke literatuur. De haarfijne beschrijving en contextualisering van de conflicterende tendensen, de regionale specificiteiten en de persoonlijke tegenstellingen binnen de eerst Vlaams-nationalistische partijformatie maken van “Van Frontbeweging naar Frontpartij” als het ware een kroniek van een aangekondigde breuk. De auteur portretteert ook de hoofdrolspelers die tijdens en na de Eerste Wereldoorlog het politiek Vlaams-nationalisme vorm gaven, zoals Cyriel Verschaeve, Hendrik Borginon, Adiel Debeuckelaere en Joris Van Severen. Het boek bevat tal van nooit eerder gepubliceerde illustraties en een uitvoerige inleiding door Nico Van Campenhout, voormalig stadsarchivaris van Lokeren.

Romain VANLANDSCHOOT, Van Frontbeweging naar Frontpartij. De beginjaren van het politieke Vlaams-nationalisme (1915-1923), Antwerpen, Peristyle, 2023, 330 blz., 29,50 euro, ISBN 9789464367539 (info@advn.be – www.advn.be).

Tekst Nico Van Campenhout

Kalender

- Zaterdag: Bibliotheek en documentatiecentrum gesloten op zaterdagvoormiddag voor onbepaalde duur als gevolg van restauratiewerken aan het Huis Janssens.
- Zaterdag 9 september 2023, 19-22u.: Nocturne - Preview museale invulling Huis Janssens.
- Zondag 10 september 2023, 10-18u.: Open Monumentendag – Preview museale invulling Huis Janssens.
- Zaterdag 7 oktober 2023, 9.30-17u.: Colloquium 'De Boerenkrijg in context' in Onze-Lieve-Vrouw-Presentatie, Spoorweglaan 100 te Sint-Niklaas.
- Zondag 22 oktober 2023, 10.30u.: Voorstelling Annalen 2023 (deel 126) in de kerk O.L.V. Onbevlekt Ontvangen te Klein-Sinaai, Koebrugstraat 2 te Klein-Sinaai (Stekene).
- Zondag 22 oktober 2023, 14u.: Onthulling lindeboom in Haasdonk n.a.v. herdenking 225 jaar Boerenkrijg op parking naast kerk te Haasdonk.

MET DANK AAN:

Verantwoordelijke uitgever nieuwsbrief KOKW: Chris De Beer, voorzitter, postbus 144, 9100 Sint-Niklaas, 2023, e-mail: info@kokw.be, www.kokw.be